Algemene Beschouwingen CDA Tiel – Begrotingsraad 11 november 2026.

Spreektijd maximaal 8 minuten.

Voorzitter, leden van de raad, inwoners van Tiel,

Als CDA vergelijken we Tiel met een hecht gezin. Een gezond huishouden kenmerkt zich door balans, onderling omkijken naar elkaar en een veilige thuisbasis. Maar op al die drie terreinen pakken zich momenteel donkere wolken samen boven ons mooie Fruitstadje.

Want, wanneer we de kaarten van de Tweede Voortgangsrapportage en de nieuwe Begroting naast elkaar leggen, moeten we eerlijk en realistisch zijn: onze gemeentelijke huishouding én de leefbaarheid in onze wijken en dorpen staan zwaar onder druk.

(Het cement van Tiel: Onze onzichtbare helden in de wijken en dorpen)

Voordat we de cijfers induiken, wil het CDA stilstaan bij de honderden vrijwilligers die Tiel draaiende houden. Zij zijn het cement van onze samenleving. In buurthuizen, bij sportverenigingen en in onze wijken en dorpen staan zij klaar voor anderen. Vaak in de luwte, maar van onschatbare waarde.

Voor hen maken wij een diepe buiging. Tegelijk is hun inzet niet vanzelfsprekend. Het is aan ons als gemeente om vrijwilligers te ondersteunen, niet te overbelasten en hun de

ruimte te geven, zonder onnodige regels en bureaucratie. Om iets extra's te doen ter bevordering van de leefbaarheid in onze wijken en dorpen dienen wij samen met de PvdB de motie leefbaarheidsinitiatieven in.

(Leefbaarheid en veiligheid: De rust en het vertrouwen moeten terug)

Vrijwilligers versterken onze wijken en dorpen, maar kunnen niet zorgen voor rust en veiligheid. De gemeente heeft daarin een verantwoordelijkheid, zeker nu inwoners zich in hun eigen buurt onveilig voelen.

De rapportages bevestigen die zorgen: de toenemende branden in Tiel-West, aanhoudende jongerenoverlast in de binnenstad en een golf aan inbraken, waardoor mensen zich zelfs thuis niet meer veilig voelen. Tegelijk leven meer dak- en thuisloze mensen op straat en groeit de druk op de zorg- en veiligheidsketen door meldingen van verward gedrag.

Voor het CDA is een grens bereikt. Wij kiezen voor twee sporen: investeren in preventie en de sociale basis, met *Samenleven in Tiel*, buurtopbouwwerk en jongerenbegeleiding. Om hier ook echt mee aan de slag te gaan dienen wij samen met PvdB en Pro de motie; investeren in jongeren in.

VZ. Maar als waarschuwen, praten en ondersteunen niet helpen, moet er daadkrachtig worden opgetreden. Wie bewust de regels blijft schenden en de rust verstoort, moet de gevolgen voelen.

(Het goede voorbeeld: De toon in de politiek en op social media)

En, voorzitter, als we vragen om rust en fatsoen in de wijken, dan moeten wij als lokale politiek hierin zelf het goede voorbeeld geven. Als we kijken naar de sociale media, zien we helaas te vaak voorbeelden van hoe het níét hoort, ook van lokale politici: polarisatie en moddergooien voeren er de boventoon. Hierin valt voor ons allemaal nog veel te leren. Laten wij het goede voorbeeld geven.

(De Schaalsprong: Groeien is goed, maar niet tegen wil en dak)

Voorzitter, dan de woningbouw en de schaalsprong naar 50.000 inwoners. Groei is goed, maar geen doel op zich. Voor het CDA staat voorop dat Tiel leefbaar blijft en inwoners passend kunnen wonen. Dat vraagt ook om straatjes erbij en goede samenwerking met woningcorporaties.

Grote groeiplannen lopen bovendien tegen grenzen aan. Netcongestie remt de woningbouw, scholenbouw en ondernemers. We dreigen dure plannen te maken voor gebieden die straks niet op het stroomnet kunnen worden aangesloten.

De uitbreiding van wijken zoals Passewaaij buurten 9,10 en 11, hangt af van de Westelijke Ontsluitingsweg. Blijft cofinanciering uit, moeten partijen samen op zoek naar andere oplossingen. Anders dreigt het verkeer in Tiel vast te lopen. Daarbovenop komen stijgende bouw- en materiaalkosten, vertragingen bij de Omgevingsdienst en risico’s in de grondexploitaties.

Daarom hebben we een belangrijke vraag aan het college over het stapelen van risico's en projecten: Als de risico’s rond grondexploitaties, de Industriehaven en infrastructuur tegelijk werkelijkheid worden, welke projecten is het college

dan bereid te schrappen, voordat de raad voor een voldongen feit staat?

(Een financieel fundament met scheuren & keuzes voor de toekomst)

Ook financieel is er reden tot zorg. Op papier staat Tiel er met een weerstandsratio van 2,35 en een A-status van de provincie goed voor. Maar achter die buffer gaan forse, structurele tekorten schuil.

Het vertrek van vijf wethouders en een burgemeester zorgt naast bestuurlijke onrust ook voor hoge wachtgeldkosten. Geld dat niet naar veiligheid, ondersteuning van vrijwilligers, wegenonderhoud en sportverenigingen kan. Daarbovenop dreigt door het landelijke financiële ravijn de komende jaren een meerjarig begrotingsgat van miljoenen. De begroting is nu beleidsarm, maar het probleem blijft. Het CDA wil tijdig bijsturen, voordat het water ons aan de lippen staat.

(Jeugdzorg en het sociaal domein: De stoelpoten onder onze sociale basis)

Dan het sociaal domein. Voor het CDA is een zorgzame samenleving er een waarin niemand aan zijn lot wordt overgelaten. Maar de zorg staat flink onder druk. De vraag naar zware, specialistische jeugdzorg en hulp bij complexe problemen groeit, net als de kosten. Tegelijk kort het Rijk via de Hervormingsagenda Jeugd op de budgetten.

Daardoor dreigt minder geld over te blijven voor preventie: voor buurtteams, maatschappelijke organisaties en vrijwilligersnetwerken. Daarmee komt onze sociale basis onder druk te staan. Terwijl juist deze inzet helpt voorkomen dat gezinnen vastlopen en jongeren op straat in de problemen

komen. Voorkomen is menselijker én goedkoper dan achteraf ingrijpen.

Hierover hebben wij een tweetal vragen aan het college:

1.

Het college stelt dat de extra jeugdzorgkosten vanaf 2028 budgettair neutraal worden opgevangen *zonder* te snijden in overige sociale voorzieningen. Hoe reëel is deze belofte in de praktijk? Welke garanties geeft het college dat dit geen verkapte bezuiniging wordt op de brede maatschappelijke ondersteuning (Wmo) of de leefbaarheid in de wijken?

2.

Door oplopende inkoop- en indexeringskosten (€ 1,87 miljoen) en het wegvallen van de SPUK GALA dreigt de effectiviteit van de sociale basis en preventie volledig uitgehold te worden. Wat is de politieke waarde van het ingezette preventiebeleid nog als de stijgende kosten alle ruimte opeten? Is het college bereid om hier extra middelen tegenover te zetten om te voorkomen dat de zorgkosten aan de achterkant exploderen?

(Zorg voor onze openbare ruimte en onderwijshuisvesting)

Tot slot de leefomgeving waarin onze inwoners en hun kinderen iedere dag wandelen, spelen, naar school gaan en leven. De uitzonderlijk warme en droge zomers van de afgelopen tijd hebben duidelijke sporen nagelaten in ons groen en ons bomenbestand. Bovendien laten inspecties van onze bruggen, kades en wegen onderhoudsachterstanden en veiligheidsproblemen zien door zwaarder verkeer. Hier móeten we aandacht voor hebben.

(Keuzes maken met een helder maatschappelijk kompas)

Voorzitter, Tiel staat op een belangrijk kruispunt. We hebben een beleidsarme begroting voor ons liggen, maar de maatschappelijke opgaven vragen om daadkracht, duidelijke keuzes en bescherming van wat waardevol is.

Laten we de schouders er samen onder zetten. Niet voor de papierwinkel van deze raadszaal, maar voor een veilig, mooi en aantrekkelijke gemeente Tiel.

Dank u wel